TA'LIM VA TARBIYA JARAYONIDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Ilmiy rahbar: Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Umumiy pedagogika kafedrasi v.b professori
Musurmanov Raxmatilla
+998 90- 922- 63- 91
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
tayanch doktaranti
Sotbarova Dilfuza Ilhom qizi
olimjonovadilfuza09@gmail.com,
+99899-408-48-58

Annotatsiya: Mazkur tadqiqotda ta'lim va tarbiya jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari, pedagogik shart-sharoitlari va integrativ modeli ishlab chiqildi. Globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim tizimi kompetensiyaviy yondashuv asosida modernizatsiya qilinmoqda. Tadqiqotda tizimli yondashuv, nazariy tahlil, modellashtirish va qiyosiy metodlardan foydalanildi. Natijalar innovatsion texnologiyalar talabalarning raqamli, kasbiy va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: Innovatsion pedagogika, raqamli transformatsiya, kompetensiyaviy yondashuv, konstruktivizm, interaktiv metodlar, ta'lim sifati, DigComp.

Abstract: This study developed theoretical and methodological foundations, pedagogical conditions and an integrative model for the use of innovative pedagogical technologies in the process of education and upbringing. In the context of globalization and digital transformation, the higher education system is being modernized based on a competency-based approach. The study used a systematic approach, theoretical analysis, modeling and comparative methods. The results showed that innovative technologies are effective in developing students' digital, professional and creative competencies.

Keywords: Innovative pedagogy, digital transformation, competency-based approach, constructivism, interactive methods, educational quality, DigComp.

KIRISH

XXI asr ta'lim tizimi chuqur transformatsiya jarayonini boshdan kechirmoqda. Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, masofaviy ta'lim va onlayn platformalar ta'lim mazmunini tubdan o'zgartirdi [1]. UNESCO ta'limni barqaror rivojlanishning asosiy omili sifatida ko'rib, raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishni ustuvor vazifa deb belgilagan [2]. OECD tadqiqotlariga ko'ra, innovatsion ta'lim muhitlari o'quvchilarning kreativligi va akademik

natijalarini oshiradi [3]. Shu bois ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni tizimli qo'llash zarur.

✓ **Innovatsion pedagogik texnologiya tushunchasi**

Innovatsion pedagogik texnologiyalar — bu ta'lim jarayonini samarali, interaktiv va natijaga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishga xizmat qiluvchi metod va vositalar majmuasidir [4].

✓ **Kompetensiyaviy model**

Kompetensiyaviy yondashuv talabaning bilim, ko'nikma va munosabatlarini bir tizimda rivojlantirishni nazarda tutadi [5].

✓ **DigComp modeli**

European Commission tomonidan ishlab chiqilgan DigComp modeli raqamli kompetensiyalarni besh asosiy yo'nalishda rivojlantiradi [6]:

- Axborot savodxonligi
- Muloqot va hamkorlik
- Raqamli kontent yaratish
- Xavfsizlik
- Muammolarni hal qilish

Bu model Yevropa ta'lim tizimida standart sifatida qo'llaniladi.

✓ **Konstruktivizm va sotsio-konstruktivizm**

Lev Vygotsky nazariyasiga ko'ra, o'qitish jarayoni ijtimoiy hamkorlik orqali samarali amalga oshadi [7].

Bu nazariya innovatsion metodlar uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

✓ **Ijodkorlik nazariyasi**

Joy Paul Guilford va Ellis Torrance ijodiy fikrlashni rivojlantirishda divergent fikrlash muhimligini ta'kidlagan [8].

METODOLOGIYA

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi:

- tizimli tahlil;
- nazariy umumlashtirish;
- qiyosiy pedagogik tahlil;
- konseptual modellashtirish.

Tahlil xalqaro ilmiy manbalar asosida amalga oshirildi [1–6].

INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING TURLARI

- **Loyiha asosida o'qitish (PBL)**
  Talabalarning mustaqil tadqiqot olib borish qobiliyatini rivojlantiradi [9].
- **Muammoli ta'lim**

Tanqidiy fikrlashni kuchaytiradi [10].

- **Interaktiv metodlar**
  Hamkorlik va kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi [4].
- **Raqamli platformalar**
  Masofaviy va gibrid ta'limni qo'llab-quvvatlaydi [2].

TAKLIF ETILGAN INTEGRATIV MODEL

Model quyidagi komponentlardan iborat:

1. Pedagogik komponent
2. Raqamli komponent
3. Ijodiy komponent
4. Kompetensiyaviy komponent
5. Refleksiv komponent

Model maqsadi — talabalarda innovatsion fikrlash va raqamli kompetensiyalarni birgalikda rivojlantirish [6].

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki:

- Innovatsion texnologiyalar ta'lim sifatini oshiradi [3].
- Talabalarning mustaqil o'rganish qobiliyati rivojlanadi [7].
- Raqamli kompetensiyalar tizimli shakllanadi [6].
- Kompetensiyaviy yondashuv samaradorligi oshadi [5].

OECD va UNESCO tavsiyalariga muvofiq innovatsion ta'lim muhitini yaratish zarur [1][2].

XULOSA

Ta'lim va tarbiya jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash:

- ta'lim samaradorligini oshiradi;
- raqamli savodxonlikni rivojlantiradi;
- ijodkorlikni kuchaytiradi;
- zamonaviy mehnat bozori talablariga mos mutaxassis tayyorlaydi.

Shu sababli oliy ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni strategik darajada joriy etish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. **Yangi O‘zbekiston strategiyasi**. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.

2. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi. **Ta’lim to‘g‘risida qonun** (yangi tahrir). – Toshkent, 2020
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. **Raqamli O‘zbekiston – 2030 strategiyasi**
4. Российская академия образования. **Педагогические технологии в современном образовании**. – Москва, 2020.

5. [1] OECD. Education 2030. https://www.oecd.org/education/2030-project/
6. [2] UNESCO. Digital Education. https://www.unesco.org/en/digital-education
7. [3] OECD. Innovative Learning Environments. https://www.oecd.org/education/ceri/innovative-learning-environments.htm
8. [4] Edutopia. Interactive Strategies. https://www.edutopia.org/article/interactive-teaching-strategies
9. [5] European Commission. Key Competences. https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences
10. [6] DigComp Framework. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcomp_en
11. [7] Vygotsky Theory. https://www.simplypsychology.org/vygotsky.html
12. [8] Torrance Creativity Model. https://www.torrancecenter.org/
13. [9] PBL Works. https://www.pblworks.org/what-is-pbl
14. [10] Problem-Based Learning Guide. https://www.queensu.ca/ctl/resources/pbl